

فرامطالعه ای بر پژوهش‌های برنامه ریزی توسعه؛ به منظور ارائه پیش نویس اولیه سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه کشور

اهمیت

سیاست‌های کلی به عنوان سنگ بنای تدوین برنامه‌های توسعه

- ❖ بازاندیشی و ارزیابی سیاست کلی برنامه‌های توسعه گذشته؛
- ❖ مشارکت و نگاه بازیگران کلیدی در پله‌های اول نظام برنامه‌ریزی؛
- ❖ بنیادگذاری محتوای سیاست‌های کلی بر اساس مسائل و یا فرصت‌ها.

بر اساس ضرورت‌های مطروحه چهار موضوع برای شناخت شالوده تدوین سیاست کلی برنامه هفتم مد نظر گرفته شد:

- ۱- سیاست کلان برنامه‌های گذشته؛ تحلیل منتقدانه و نگاه آسیب شناسانه؛
- ۲- شناخت مضامین بنیادین و جهت‌گیری‌های اساسی مورد توجه برای تدوین سیاست‌های کلان؛
- ۳- شناخت هسته‌ها کلیدی تدوین سیاست‌های کلان (مسائل و پیشران)؛
- ۴- دیدگاه نخبگان و متخصصان برنامه‌ریزی توسعه کشور.

محورهای اصلی و ساختار اولیه سیاست‌های کلی

محورها و مضامین اساسی مورد توجه برای تدوین سیاست های کلان

عبارت است از درون مایه و نقطه تاکید اصلی برنامه ریزی است که با پرداختن به آن؛ یا به مسئله ای پاسخ گفته می شود و یا از ظرفیت موجود برای نیل به توسعه استفاده می گردد.

انجام یک مطالعه فرا تحلیل به منظور استخراج محورها و مضامین و جهت گیری

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱- مقدمه	۱
۲- مسئله شناسی و بیان سوالات	۲
۳- روش پژوهش	۶
۴- ادبیات پژوهش	۸
۵- یافته های پژوهش	۱۱
۵- ۱ - یافته های توصیفی	۱۱
۵- ۲ - یافته های تحلیلی	۲۱
۵- ۲- ۱ - استخراج و تبیین محورها و مضامین کلیدی برنامه ریزی توسعه	۲۲
۵- ۲- ۲ - استخراج و تبیین جهت گیری های برنامه ریزی توسعه	۲۸
۵- ۲- ۳ - استخراج و تبیین سیاست ها و الزامات برنامه ریزی توسعه	۳۶
۶- جمع بندی یافته ها	۳۸

 مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

بررسی فراتحلیلی از مطالعات هم‌اوسال برنامه ریزی توسعه در ایران
 به منظور کلاست در تخنیم نظام نامه تدوین برنامه هفتم توسعه کشور

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
 گروه پژوهشی امور بخشی و محیط زیست
 مجموعه گزارش شماره ...

- مطالعه کیفی
- از نوع فراتحلیل
- روش تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوا
- زمینه پژوهش شامل متن شش جلد مطالعات هفتاد سال برنامه ریزی توسعه

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد ششم»
نقش مردم، بخش خصوصی و سایر ذی‌نفعان در تدوین و اجرای موفق برنامه‌های توسعه

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد پنجم»
امور فرابخشی و بخشی در برنامه‌ریزی توسعه ایران

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد چهارم»
آمار و اطلاعات در برنامه‌ریزی توسعه ایران

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد سوم»
آمایش سرزمین و برنامه‌ریزی منطقه‌ای

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد دوم»
آسیب‌ها، چالش‌ها و دستاوردهای برنامه‌ریزی توسعه در ایران

مجموعه مطالعات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران
در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی

«جلد اول»
مبانی اندیشه‌ای، نظام‌ها، روش‌ها و تکنیک‌های برنامه‌ریزی

روش‌شناسی

در تحلیل محتوای کیفی، هدف تقلیل داده‌ها و تحلیل آن‌هاست تا از رهگذر تقلیل داده‌ها به مولفه‌های اصلی دست یافت. در این شیوه بیش از آنکه صرفاً بدنبال شمارش کمی کلمات باشیم، بدنبال دستیابی به ژرفای متون مورد تحلیل است.

		واحد‌های معنایی	گزاره‌ها
		----- ----- -----	----- ----- ----- -----
مضمین	مقولات	واحد‌های معنایی	مقولات
----- ----- -----	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----

چند نکته

➤ مرور مکرر و بررسی رفت و برگشت و تعمق در متون مورد بررسی

➤ احصا استخراج گزاره ای مرتبط با برنامه ریزی توسعه براساس حدس اولیه

➤ این مرحله صرفاً به احصاء و استخراج گزاره‌ها پرداخته و هیچ گونه قضاوتی در مورد طبقه بندی و چینش محتوایی آنها وجود ندارد.

➤ حد پایانی، میزان و تعداد استخراج گزاره‌ها و در مجموع مرور منابع به سیاق پژوهش کیفی براساس معیار اشباع نظری تعیین شده است.

ردیف	گزاره‌های استخراجی
۱	من تصور می‌کنم که شاید ترکیب این دو نگاه (برنامه‌ریزی جامع و برنامه‌ریزی هسته‌ای) بهتر باشد؛ یعنی ضمن اینکه ما برنامه جامعی را برای کشور داشته باشیم، تمام این تکنها را ببینیم و برای آن راحل‌های مناسب داشته باشیم
۲	متأسفانه نظام برنامه‌ریزی کشور در مقاطع تنظیم برنامه‌های پنج‌ساله، غالباً از پرداختن به این نارسایی‌های ساختاری و مشکلات نظام تدبیر غفلت کرده و صرفاً به تحلیل چالش‌های بخشی و فرابخشی اقتصادی پرداخته است.
۳	از نظر ما مهمترین وجه این زنجیره بلوکی ویژگی مشترک عمومی و وجه دموکراتیک آن است. این پایگاه داده توزیع شده می‌تواند کارکردی «دموکراتیک» داشته باشد. به این مفهوم که رهبری، هدایت، اداره و نظارت ارتباطات و معاملات توسط شبکه‌ای از ارتباطات انجام می‌شود. نوعی حکمرانی شبکه (Network Governance) است.
۴	بهبودی عقلانی از منابع و ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی کشور، در راستای توسعه پایدار، سبب برقراری تعادل منطقه‌ای و محلی، رفاه جامعه و رضایت شهروندان کشور می‌شود.
۵	... برنامه ریزی نیز باید جامع باشد ولی اولویت آن حل مسائل حاد و فوری کشور باشد ...
۶	... خروج نیروهای انسانی که تحت عنوان سرمایه انسانی می‌شناسیم، اگر از کشور خارج شدند و در بازارهای خارجی مشغول کار شده اند، به تدریج از نیروی تخصصی که می‌تواند عامل اصلی توسعه در کشور باشد، تهی شدیم ...
۷	نظام مالی کشور برای تحقق درآمد ناگزیر است همواره محرکه تحصیل درآمد از این طرق شش‌گانه را روشن و پرشمار نگه دارد و آن موتور چیزی جز نرخ ارز و میزان آن نیست؛
۸	چارچوب بنیادین و زیرساخت اصلی برنامه‌ریزی توسعه ایران آمایش سرزمین بوده، هست و خواهد بود.
۹	بازشناسی و ارزیابی تکنیک‌های نظام تصمیم‌گیری و تدبیر کشور، ارزش آن را دارد که حتی در یکی از برنامه‌های پنج‌ساله، در صدر توجهات و تمرکز نظام برنامه قرار گیرد و حل این تکنیک‌های نظام تدبیر کشور، مقدم بر گسترش ظرفیت‌های بخشی و فرابخشی، هدف برنامه قرار گیرد.
۱۰	توسعه همه‌جانبه، پایدار و درونزای هنگامی اتفاق می‌افتد و با شتاب شایسته ادامه می‌یابد که حاکمیت به اولویت پرداختن به مقوله کیفیت در آموزش‌ها بایستد باشد.
۱۱	اقتصاد ایران درگیر وضعی است که می‌توان نام آن را "تودرتویی نهادهی" گذاشته است. نهاد در نهاد، دستگاه در دستگاه و قانون در قانون.
۱۲	... ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهبود، تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت، اقدام برای کاهش نابرابری‌ها، نظام مالیاتی همراه با معافیت‌های تشویقی، آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی، آموزش فنی و حرفه‌ای و تربیت سرمایه اجتماعی ماهر و ورزیده، حذف موانع رشد کسب و کار از جمله محورهای مورد اقدام برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران باشد.
۱۳	... ایرجران‌های کشور بسان تخلیه روستاها، تراکم حاشیه‌نشین‌ها، رکود اقتصادی و گرانی نفس‌گیر، بی‌کاری جوانان، بحران محیط زیست، ورشکستگی آب، سقوط شدید پس‌اندازهای مردم، بدهی‌های سنگین دولت، کسب‌وکارهای تعطیل شده، فساد انجام‌سیخته و رانتی گسترده، افزایش بیکاری، اعتیاد و بزهکاری ... میلیون‌ها پرونده در قوه قضاییه، فقدان سیاست‌گذاری و هدایت متمرکز کارشناسی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری موازی و نامعاهدت با یکدیگر ...
۱۴	... نیازمند برنامه‌های توسعه‌ای هستیم که ابتدا منجر به ایجاد ساختارهای مناسب برای توسعه‌یافتگی در کشور شوند ...
۱۵	توسعه در ایران نمی‌تواند تنها مهندسی و سازه‌ای باشد. لذا برای برقراری تعادل در تمام سطح کشور بین مناطق مختلف از لحاظ اقتصادی و اجتماعی باید بین آسان، صنعت، فضا و جمعیت روابط منطقی وجود داشته باشد.
۱۶	... برای نمونه مشکل بی‌کاری داریم، مشکل صندوق‌های بازنشستگی داریم، مشکل کم‌آبی داریم و ...
۱۷	... عامل مهم دیگری در صحنه اقتصاد حضور جدی داشته که هم فشارهای تورمی را به‌ویژه از طریق تغییر ترکیب مخارج بودجه در جهت هزینه‌های مصرفی دامن زده و هم رفته‌رفته بر بازار کار تأثیر افسردگی گذاشته و بیکاری را به پدیده‌ای ساختاری تبدیل کرده است ...
۱۸	از سوی دیگر و در رابطه با نیازها می‌توان به نظام تأمین اجتماعی اشاره کرد که مابین دولت به اندازهای گسترده شده است که اغلب کارشناسان پیش‌بینی بحران‌های وسیعی را در این حوزه می‌کنند.
۱۹	استغال، تورم، توسعه‌یافتگی برخی مناطق و عدم توازن منطقه‌ای در توسعه و ... از جمله نیازهای اساسی کشور است.
۲۰	رفتن به سمت توسعه یافتگی در کشور مستلزم ایجاد نهادهای مناسب است و این نهادها باید در قالب تعیین اهداف توسعه یافتگی کشور مدن شوند.
۲۱	در حوزه فناوری‌های نوین، صنایع پرتوشیمی، استخراج نفت و گاز، کشاورزی، صنایع تبدیلی و دهها حوزه دیگر امکان تحولات بزرگ و کلان در کشور وجود دارد که هر یک نیازمند هزینه‌های وسیع و گسترده‌ای است.
	رشته‌های اصلی کاهش نرخ واقعی ارز، بروز فشارهای تورمی در بازار تولیدات صنعتی و کشاورزی و ظرفیت‌های تولیدی پایین و غیر قابلنی صادرات کالای را

پالایش گزاره ها و استخراج معناها

ردیف	واحد‌های معنایی - پالایش گزاره‌های استخراجی	مقولات
۱	- ترکیب این دو نگاه برنامه ریزی جامع و برنامه‌ریزی هسته‌ای. - ضمن اینکه ما برنامه جامعی را برای کشور داشته باشیم، تمام این تکنها را ببینیم.	نگاه ترکیبی در روش تدبیر برنامه (ترکیب برنامه‌ریزی جامع و هسته‌ای)
۲	غفلت از نارسایی‌های ساختاری و مشکلات نظام تدبیر و توجه صرف به تحلیل چالش‌های بخشی و فرابخشی اقتصادی.	اصلاح نهادی
۳	- مشارکت عمومی و وجه دموکراتیک در سیستم برنامه‌ریزی. - وجود رهبری، هدایت، اداره و نظارت ارتباطات و معاملات توسط شبکه‌ای از عناصر.	حکمرانی شبکه‌ای
۴	- بهبودی عقلانی از منابع و ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی کشور در راستای توسعه پایدار - برقراری تعادل منطقه‌ای و محلی، رفاه جامعه و رضایت شهروندان کشور می‌شود.	پایداری توسعه ایجاد رضایت و عدالت
۵	برنامه‌ریزی نیز باید جامع باشد ولی اولویت آن حل مسائل حاد و فوری کشور باشد	برنامه‌ریزی جامع مسئله محور
۶	- خروج نیروهای انسانی که تحت عنوان سرمایه انسانی و بیوستن به بازار کشور خارجی - تهی شدن از نیروی تخصصی که می‌تواند عامل اصلی توسعه در کشور باشد	خروج سرمایه انسانی
۷	نظام مالی کشور برای تحقق درآمد ناگزیر است همواره موتور محرکه تحصیل درآمد را روشن و پرشمار نگه دارد و آن موتور چیزی جز نرخ ارز و میزان آن نیست.	نرخ ارز
۸	آمایش سرزمین به عنوان چارچوب بنیادین و زیرساخت اصلی برنامه‌ریزی توسعه ایران.	برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۹	- بازشناسی و ارزیابی تکنیک‌های نظام تصمیم‌گیری و تدبیر کشور، ارزش آن را دارد که حتی در یکی از برنامه‌های پنج‌ساله، در صدر توجهات و تمرکز نظام برنامه قرار گیرد. - حل تکنیک‌های نظام تدبیر کشور، مقدم بر گسترش ظرفیت‌های بخشی و فرابخشی، هدف برنامه قرار گیرد	بازشناسی و بازتنظیم نظام تدبیر
۱۰	توسعه همه‌جانبه، پایدار و درونزای هنگامی اتفاق می‌افتد و با شتاب شایسته ادامه می‌یابد که حاکمیت به اولویت پرداختن به مقوله کیفیت در آموزش‌ها بایستد باشد	کیفیت ارائه آموزش‌ها
۱۱	- اقتصاد ایران درگیر وضعی است که می‌توان نام آن را "تودرتویی نهادهی" گذاشته است. - نهاد در نهاد، دستگاه در دستگاه و قانون در قانون.	تودرتویی نهادهی
۱۲	... ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهبود ... تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت ... اقدام برای کاهش نابرابری‌ها ... اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت‌های تشویقی ... آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی ... آموزش فنی و حرفه‌ای ماهر و ورزیده، حذف موانع رشد کسب و کار ... آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی ... آموزش فنی و حرفه‌ای و تربیت ماهر و ورزیده ... حذف موانع رشد کسب و کار ... سرمایه اجتماعی	ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهبود تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت اقدام برای کاهش نابرابری‌ها اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت‌های تشویقی آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی آموزش فنی و حرفه‌ای ماهر و ورزیده، حذف موانع رشد کسب و کار آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی آموزش فنی و حرفه‌ای و تربیت ماهر و ورزیده حذف موانع رشد کسب و کار سرمایه اجتماعی

کارگروه برنامه هفتم توسعه کشور - زمستان ۱۴۰۰

پالایش گزاره ها و استخراج معناها

ردیف	واحداهای معنایی - پالایش گزاره‌های استخراجی	مقولات
۱	- ترکیب این دو نگاه برنامه ریزی جامع و برنامه ریزی هسته‌ای. - ضمن اینکه ما برنامه جامعی را برای کشور داشته باشیم، تمام این تکنها را ببینیم.	نگاه ترکیبی در روش تدوین برنامه ریزی جامع و هسته‌ای
۲	- غفلت از نارسایی‌های ساختاری و مشکلات نظام تدبیر و توجه صرف به تحلیل چالش‌های بخشی و فرابخشی اقتصادی.	اصلاح نهادی
۳	- مشارکت عمومی و وجه دموکراتیک در سیستم برنامه ریزی. - وجود رهبری، هدایت، اداره و نظارت ارتباطات و معاملات توسط شبکه‌ای از عناصر.	حکمرانی شبکه‌ای
۴	- بهره‌وری عقلانی از منابع و ظرفیت‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی کشور در راستای توسعه پایدار - برقراری تعادل منطقه‌ای و محلی، رفاقت جامعه و رضایت شهروندان کشور می‌شود	پایداری توسعه ایجاد رفاقت و عدالت
۵	- برنامه ریزی نیز باید جامع باشد ولی اولویت آن حل مسائل حاد و فوری کشور باشد	برنامه ریزی جامع مسئله محور
۶	- خروج نیروهای انسانی که تحت عنوان سرمایه انسانی و بیوسن به بازار کشور خارجی - نهی شدن از نیروی تخصصی که می‌تواند عامل اصلی توسعه در کشور باشد	خروج سرمایه انسانی
۷	- نظام مالی کشور برای تحقق درآمد ناگزیر است همواره موتور محرکه تحصیل درآمد را روشن و پرشمار نگه دارد و آن موتور چیزی جز نرخ ارز و میزان آن نیست	نرخ ارز
۸	- آمایش سرزمین به عنوان چارچوب بنیادین و زیرساخت اصلی برنامه ریزی توسعه ایران.	برنامه ریزی منطقه‌ای
۹	- بازنشاسی و ارزیابی تکنکهای نظام تصمیم‌گیری و تدبیر کشور، ارزش آن را دارد که حتی در یکی از برنامه‌های پنج‌ساله، در صدر توجهات و تمرکز نظام برنامه قرار گیرد - حل تکنکهای نظام تدبیر کشور، مقدم بر گسترش ظرفیت‌های بخشی و فرابخشی، هدف برنامه قرار گیرد	بازنشاسی و بازتنظیم نظام تدبیر
۱۰	- توسعه همه‌جانبه، پایدار و درونزای همگانی اتفاق می‌افتد و با شتاب شایسته ادامه می‌یابد که حاکمیت به اولویت پرداختن به مقوله کیفیت در آموزش‌ها بایستد باشد	کیفیت ارائه آموزش‌ها
۱۱	- اقتصاد ایران درگیر وضعی است که می‌توان نام آن را "تودرتویی نهادی" گذاشته است. - نهاد در نهاد، دستگاه در دستگاه و قانون در قانون.	تودرتویی نهادی
۱۲	✓ ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهره‌ور ✓ تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت ✓ اقدام برای کاهش نابرابری‌ها ✓ اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت های تشویقی ✓ آموزش همگانی و فرهنگ سازی ✓ حذف موانع رشد کسب و کار و ورزیده ✓ حذف موانع رشد کسب و کار ✓ سرمایه اجتماعی	ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهره‌ور تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت اقدام برای کاهش نابرابری‌ها اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت های تشویقی آموزش همگانی و فرهنگ سازی حذف موانع رشد کسب و کار و ورزیده حذف موانع رشد کسب و کار سرمایه اجتماعی

مقولات		
✓ ایجاد نظام اداری یا بیوروکراسی سالم، بی-تقلب و مستقل ✓ تقویت تعاملات شبکه‌ای بخش عمومی و بخش خصوصی ✓ به کارگیری کارکنان دولت بر پایه دانش، مهارت، توانمندی و درک مسئولیت	ساختار نهادی نامناسب کشور	نگاه ترکیبی در روش تدوین برنامه (ترکیب برنامه ریزی جامع و هسته‌ای)
✓ نهادسازی مشورتی کلان ✓ مشارکت شبکه‌ای	پرهیز از رویکرد مهندسی در برنامه ریزی و اتخاذ رویکرد محیطی - منطقه‌ای	اصلاح نهادی
اجماع در تعریف مفهوم توسعه	✓ بینکاری ✓ کم آبی ✓ صندوق‌های بازنشستگی	حکمرانی شبکه‌ای
کیفیت پایین آموزش	✓ تورم ✓ بینکاری	پایداری توسعه ایجاد رفاقت و عدالت
افزایش اعتماد	بحران نظام تأمین اجتماعی	برنامه ریزی جامع مسئله محور
ترویج دانش توسعه	✓ توجه به ایجاد اشتغال ✓ کاهش تورم ✓ رفع عدم تعادل و توجه به مناطق کم برخوردار	خروج سرمایه انسانی
هماهنگی در نهادهای کلان تصمیم‌سازی	ایجاد نهادهای مناسب و توسعه‌گرا	نرخ ارز
تقویت تئوری دانش توسعه	✓ گسترش فناوری‌های نوین ✓ تقویت صنایع پتروشیمی ✓ تحول در صنعت نفت و گاز ✓ تقویت کشاورزی و صنایع تبدیلی	برنامه ریزی منطقه‌ای
برخوردار از آمار و اطلاعات صحیح	✓ فشارهای تورمی در بازار تولیدات صنعتی و کشاورزی ✓ ظرفیت‌های تولیدی پایین و غیررقابتی صادرات کالایی	بازنشاسی و بازتنظیم نظام تدبیر
رعایت اصول آمایش سرزمین	پرهیز از نگاه غالب اقتصادی در برنامه ریزی توسعه و مناع توجه ایجاد اجتماعی - فرهنگی	کیفیت ارائه آموزش‌ها
نهادسازی اجتماعی - فرهنگی	نظام مالیاتی ناقص در کشور	تودرتویی نهادی
ایجاد نهادهای مناسب توسعه	فساد اداری - نهادی	ساختار نوین سازمانی کارآمد و بهره‌ور تشویق به پس انداز و جلب سرمایه در صنعت اقدام برای کاهش نابرابری‌ها اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت های تشویقی آموزش همگانی و فرهنگ سازی حذف موانع رشد کسب و کار و ورزیده حذف موانع رشد کسب و کار سرمایه اجتماعی

کارگروه برنامه هفتم توسعه کشور - زمستان ۱۴۰۰

مرور مکرر و تحلیل‌های محتوایی نشان می‌دهد که مقولات مستخرج را می‌توان در پنج مضمون اصلی طبقه‌بندی نمود:

مضامین اقتصادی

مضامین	مقولات	ردیف
مقابله با بیکاری و ایجاد اشتغال	بیکاری جوانان و تحصیل کرده‌ها	۱
	کاهش مشارکت اقتصادی	۳
	افزایش بیکاری	۴
	کاهش تدریجی ظرفیت اشتغال	۵
	ناپایداری ایجاد اشتغال	۶
	وجود تورم	۷
کاهش تورم	رکود اقتصادی و گرانی	۸
	فشارهای تورمی در بازار تولیدات صنعتی و کشاورزی	۹
	بی‌ثباتی قیمت‌ها	۱۰
	اصلاح نظام مالیاتی همراه با معافیت‌های تشویقی	۱۱
اصلاح نظام مالیاتی	نظام مالیاتی ناقص در کشور	۱۲
	ناپایداری رشد اقتصادی	۱۳
ایجاد رشد اقتصادی	تحقق رشد با ثبات	۱۴
	سقوط شدید پس‌اندازهای مردم	۱۵
مقابله با فقر	ناتوانی اقتصادی برخی اقشار	۱۶
	فقرزدایی	۱۷
	ظرفیت‌های تولیدی پایین و غیررقابتی بودن صادرات کالا	۱۸
ارتقاء سطح تولید	تقویت تولید در صنایع پتروشیمی	۱۹
	تشویق و هدایت پس‌انداز و جلب سرمایه در صنعت	۲۰
	حذف موانع رشد کسب‌وکار	۲۱
	تقویت بخش غیردولتی در تولید	۲۲
	فناوری‌های نوین	۲۴
تقویت اقتصاد دانش بنیان	اقتصاد دیجیتال	۲۵
	بالا رفتن سهم بخش غیردولتی در اقتصاد	۲۶
تقویت بخش غیردولتی در اقتصاد	تقویت نقش بخش خصوصی	۲۷
	کاهش نقش دولت در بخش اقتصاد	۲۸
	بهینه‌سازی اقتصاد نفت و گاز از تولید تا بازار	۲۹
افزایش بهره‌وری در اقتصاد	تقویت بهره‌وری در بخش‌های مختلف و صنایع تولیدی	۳۰

مضامین اجتماعی

مضامین	مقولات	ردیف
افزایش سرمایه اجتماعی	کاهش اعتماد عمومی	۱
	تقویت تعاملات شبکه‌ای بخش عمومی و بخش خصوصی	۲
	افزایش مشارکت	۳
	ضعف سرمایه اجتماعی	۴
افزایش سرمایه انسانی	خروج نیروی انسانی شایسته	۵
	آموزش فنی و حرفه‌ای و تربیت نیروی ماهر و ورزیده	۶
	افزایش دسترسی به خدمات اساسی	۷
	مهارت‌افزایی و توانمندسازی اقشار خاص	۸
کاهش آسیب‌های اجتماعی	کاهش طلاق، اعتیاد و بزهکاری	۹
	افزایش آگاهی و تقویت فرهنگی مردم جامعه بخصوص اقشار محروم	۱۰
	توانمندسازی افراد آسیب دیده اجتماعی	۱۱
اصلاح نظام تأمین اجتماعی	ناکارآمدی نظام تأمین اجتماعی	۱۲
	پوشش حداکثری بیمه	۱۳
ارتقاء کیفی نظام آموزش	ارتقاء سطح آموزش و بهره‌وری نیروی کار	۱۴
	تحول در نظام آموزش	۱۵
	کیفیت پایین آموزش و تربیت نیروی کار	۱۶
	آموزش همگانی و فرهنگ‌سازی	۱۷
ایجاد عدالت اجتماعی	رفع نابرابری	۱۸
	افزایش رضایت عمومی بخصوص محرومان	۱۹
	برقراری عدالت	۲۰
	کاهش فاصله طبقاتی	۲۱

مضامین نهادی - ساختاری

مضامین	مقولات	ردیف
اصلاح ساختار اداری - اجرائی	ساختار نهادی نامناسب کشور	۱
	ایجاد نظام اداری یا بوروکراسی سالم، بی‌تقلب و مستقل	۲
	نهادسازی اجتماعی - فرهنگی	۳
	نوین‌سازی ساختار سازمانی اجراء کشور	۴
کوچکی و چابکی دولت	تعدد مراکز تصمیم‌گیری موازی و ناهماهنگ با یکدیگر	۵
	کوچک شدن دولت	۶
	تودرتویی نهادی	۷
	اندازه بزرگ دولت	۸
مقابله با فساد و تحقق نظام پاداش‌دهی بهینه	شایسته‌سالاری	۹
	به‌کارگیری کارکنان دولت بر پایه دانش، مهارت، توانمندی و درک مسئولیت	۱۰
	فساد ساختاری	۱۱
	فساد لجام‌گسیخته و رانتی گسترده	۱۲
	برقراری نظام ارتقاء و انتصاب شایسته	۱۳
	بازشناسی و بازتنظیم نظام تدبیر	۱۴
تحقق نظام تدبیر توسعه‌گرا	هم‌افزایی تصمیم‌سازان کلیدی ارکان کلان مدیریت کشور	۱۵
	حکمروایی شبکه‌ای	۱۶
	ایجاد نهادهای مناسب توسعه	۱۷
نهادینه شدن تصمیم‌سازی شبکه‌ای و ایجاد هم‌افزایی و اجماع	نهادسازی مشورتی کلان	۱۸
	مشارکت شبکه‌ای و نظام‌مند	۱۹
	مشارکت نخبگان	۲۰
	تقویت انجمن‌های مردم‌محور	۲۱

مضامین آمایشی -
محیطی

مضامین	مقولات	ردیف
توسعه روستایی و مناطق کمتر توسعه یافته	تخلیه روستاها و تراکم حاشیه‌نشین‌ها	۱
	تقویت مناطق مرزی	۲
	محرومیت‌زدایی و رفع نابرابری‌های منطقه‌ای	۳
برنامه‌ریزی توسعه‌ای منطقه‌ای	برنامه‌ریزی منطقه‌ای	۴
	آمایش مبنا کردن تولید	۵
	استفاده از ظرفیت‌های محلی - منطقه‌ای	۶
	بهره‌برداری از ظرفیت سواحل	۷
	بهره‌برداری از ظرفیت‌های مرزی	۸
پایداری منابع طبیعی	توسعه پایدار	۹
	صیانت از منابع طبیعی	۱۰
	ارزش‌گذاری محیط‌زیست	۱۱
سازگاری با کم‌آبی	بهره‌وری در مصرف آب در بخش‌های مختلف	۱۲
	سازگاری با کم‌آبی	۱۳
	مدیریت مصرف آب	۱۴
رعایت افتراق مکانی - فضایی در برنامه‌ریزی	رعایت اصول آمایشی	۱۵
	تفاوت‌های سرزمینی	۱۶
تمرکززدایی	انتقال صنایع به مناطق کم‌برخوردار	۱۷
	بازتوزیع جمعیت	۱۸
	توزیع فضایی فرصت‌های اشتغال و زندگی	۱۹

مضامین نظام
برنامه ریزی

ردیف	مقولات	مضامین
۱	نگاه ترکیبی در روش تدوین برنامه (ترکیب برنامه ریزی جامع و هسته‌ای)	تلفیق برنامه ریزی جامع با برنامه- ریزی هسته‌ای
۲	برنامه ریزی جامع مسئله محور	
۳	پرهیز از رویکرد مهندسی و اتخاذ رویکرد اجتماعی - محیطی - منطقه‌ای	تقویت نگاه اجتماعی - فرهنگی در تدوین برنامه توسعه
۴	پرهیز از نگاه غالب اقتصادی در برنامه ریزی توسعه و توجه ابعاد اجتماعی - فرهنگی	
۵	اجماع در تعریف مفهوم توسعه	
۶	ترویج دانش توسعه	ترویج و تقویت دانش توسعه
۷	تقویت تئوری توسعه	
۸	مشخص بودن پارادایم فکری توسعه	
۱۳	سازمان برنامه و بودجه، پایگاه واحد برنامه ریزی	استقلال نهاد برنامه‌ریزی و عدم دخالت غیرکارشناسی
۱۴	استقلال و اقتدار نهادی برنامه‌ریزی توسعه	
۱۵	فقدان سیاست‌گذاری و هدایت متمرکز	
۱۶	برخورداری از آمار و اطلاعات صحیح	آمار و اطلاعات مناسب
۱۷	داده‌های موثق و کلان	
۱۸	وجود داده‌های در مقیاس منطقه‌ای	
۱۹	تقویت مراکز تحقیق و توسعه مرتبط	مشارکت پایدار بواسطه شبکه ذی نفعان و اندیشمندان برنامه‌ریزی
۲۰	تدقیق پارادایم مبنایی برنامه‌ریزی توسط صاحب‌نظران	
۲۱	تعامل حوزه علمیه با دانشگاه در برنامه‌ریزی	
۲۲	تقویت نگاه آینده‌نگری در برنامه‌ریزی	آینده‌نگری و انعطاف‌پذیری برنامه
۲۳	برخورداری از تفکر آینده‌نگری	

جهت‌گیری‌های ریشه‌ای و بنیادین برای تدوین سیاست‌های کلان

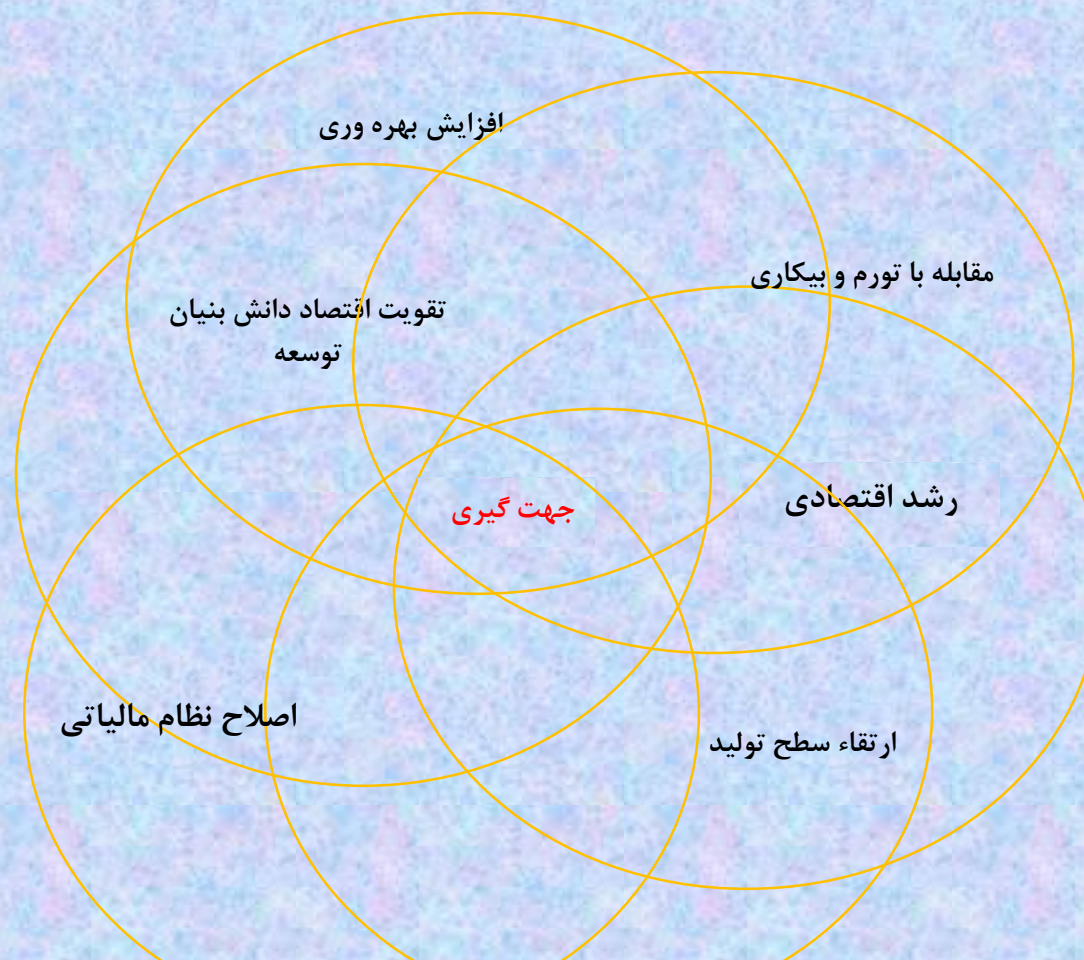
مجموعه‌ای از رویکردها، سیاست‌ها و رهنمودهای کلان، که رعایت آنها منجر به تحقق اهداف برنامه‌ریزی توسعه می‌شود. در واقع جهت‌گیری‌ها؛ گزاره‌هایی هستند کلی؛ که گرایش و سمت‌وسوی اصلی برنامه‌ریزی توسعه را نشان داده و تمام ارکان برنامه‌ریزی متناسب با آن تنظیم می‌گردند.

جهت‌گیری ۱: تقویت نگاه منطقه‌ای و توجه به جنبه فضایی توسعه در برنامه‌ریزی توسعه کشور

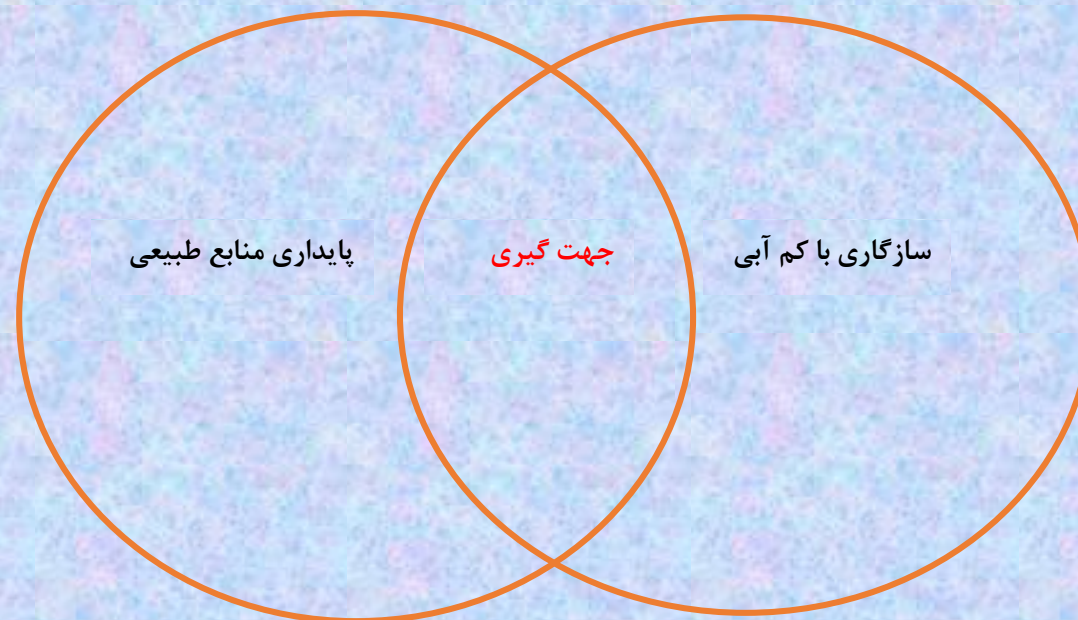
تدوین سیاست‌های برنامه هفتم توسعه باید از نگاه صرف بخشی پرهیز کرده و در تصمیم‌سازی، به توان‌ها و مسائل منطقه‌ای توجه نموده تا نتیجه نهایی اجراء برنامه‌ریزی با عدالت اجتماعی، توزیع فضایی متعادل امکانات و فرصت‌ها و استفاده مطلوب از منابع طبیعی همراه باشد.

رؤی ۲: ایجاد زمینه رشد اقتصادی پایدار با اصلاح ساختار تولید و افزایش بهره‌وری و با تاکید اقتصاد دانش بنیان

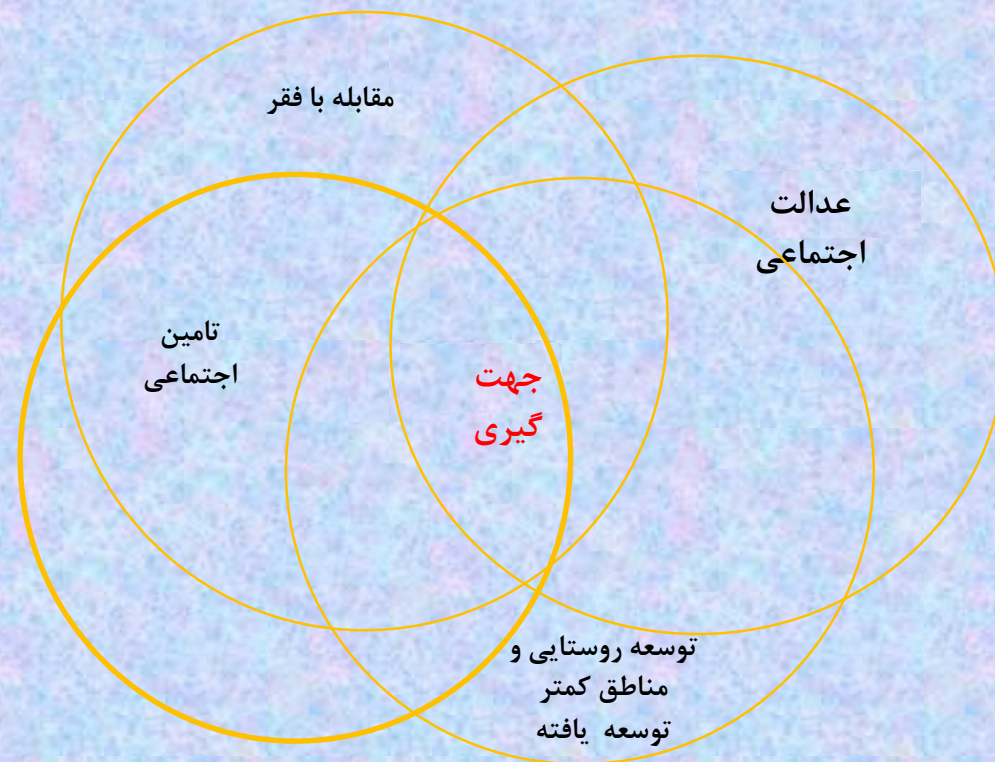
در این جهت‌گیری رشد اقتصادی را به عنوان محور اصلی آن در نظر گرفت و ارتقاء بهره‌وری، اقتصاد دانش بنیان، اصلاح نظام مالیاتی و ارتقا سطح تولید به عنوان علت و دلایل تحقق رشد اقتصاد می‌باشند و همینطور تورم و بیکاری نیز می‌تواند برآیند مثبت تحقق رشد اقتصادی باشد.

جهت‌گیری ۳: تناسب ظرفیت‌های زیست‌محیطی با برنامه‌های توسعه‌ای و اقدامات عمرانی و جلوگیری از تخریب منابع طبیعی

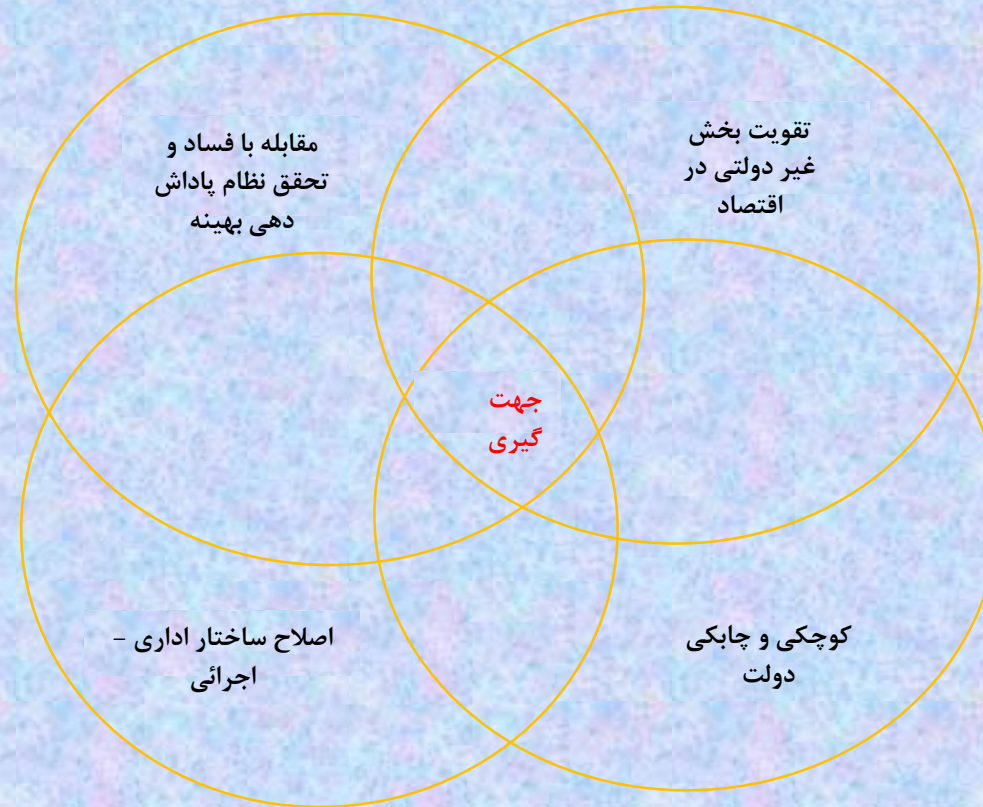
این جهت‌گیری این جهت را به برنامه هفتم توسعه القاء می‌کنند که باید در تصمیم‌سازی برای توسعه کشور به حساسیت‌های زیست-محیطی توجه داشت و با توجه همه محدودیت‌ها و تنگناها و یا بعضاً فرصت‌هایی که در این زمینه وجود دارد مناسب‌ترین گزینه برای نیل به توسعه اتخاذ شود

جهت‌گیری ۴: ایجاد و تحقق عدالت اجتماعی با تاکید بر کاهش فقر، تامین اجتماعی و توجه به مناطق کم برخوردار و روستایی

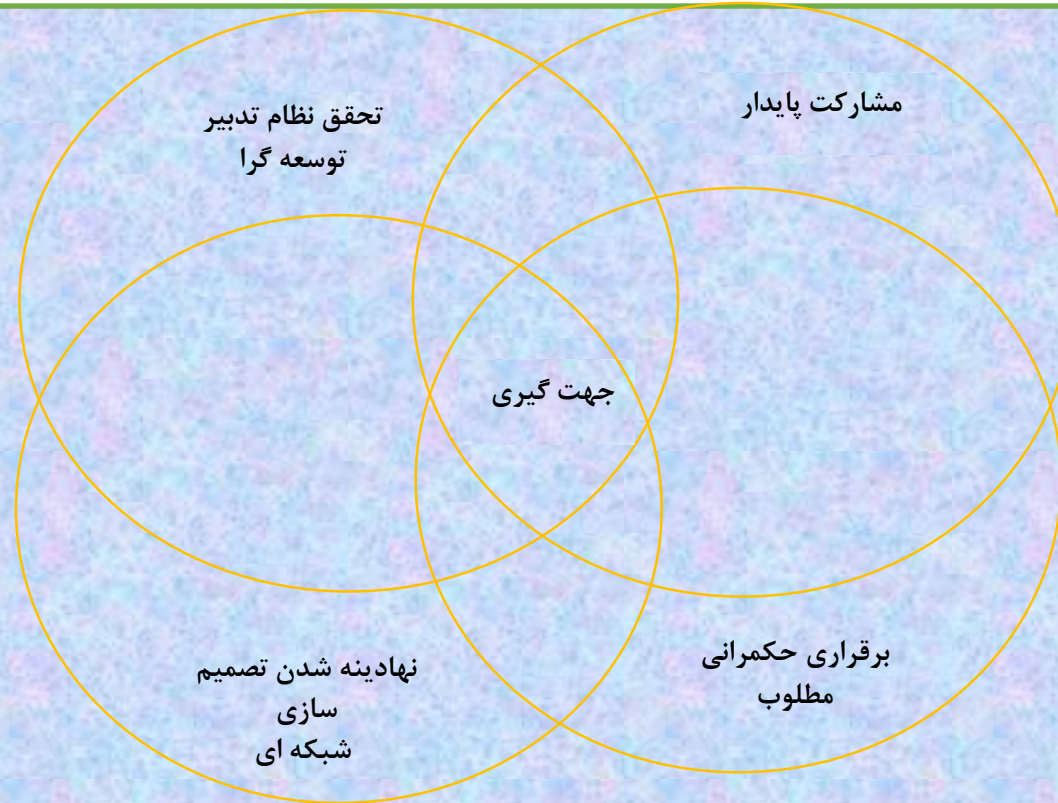
این جهت‌گیری؛ جهت اجتماعی تدوین برنامه هفتم توسعه را تدقیق می‌کند. در واقع از فصل مشترک این چهار حوزه مفهومی می‌توان چنین برداشت کرد که برنامه هفتم باید در جهت کاهش شکاف طبقاتی از حیث اجتماعی و منطقه‌ای و ایجاد عدالت اجتماعی حرکت کند

جهت‌گیری ۵: تحول در ساختار اجرائی - اداری کشور و نهادسازی بهینه مبتنی بر کارآمدی و چابکی دولت و نظام پاداش دهی عادلانه

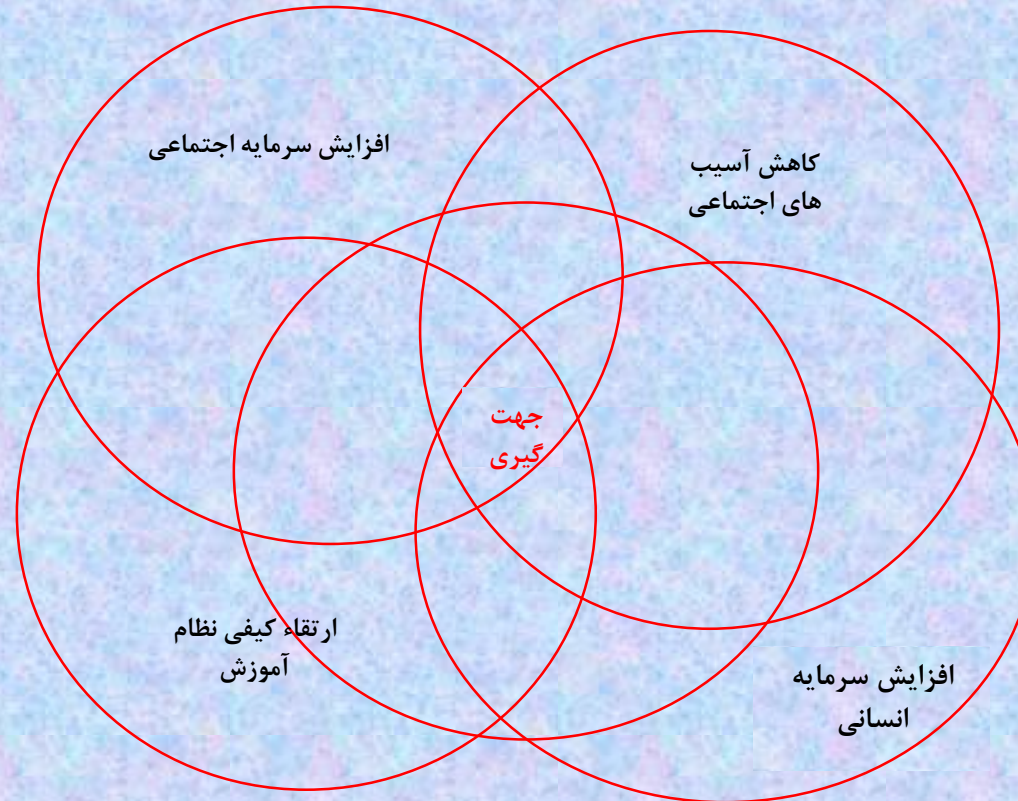
این جهت‌گیری به نظام‌ریزی توسعه این جهت را می‌دهند که برای نیل به توسعه باید نهادسازی‌های توسعه‌گرا شکل گرفته و ساختار اداری - اجرائی کشور باید به نحوی سازمان یابد که به نوعی مزاحم توسعه نبوده و به حرکت توسعه شتاب دهد. در واقع بر بازاندیشی و بازتعریف مقوله "ساختار و نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری کشور" تاکید دارد.

جهت‌گیری ۶: تعریف نظام تدبیر توسعه‌گرا، تحقق حکمروایی شبکه‌ای و تقویت نقش آفرینی بازیگران و ذی‌نفعان در نظام برنامه‌ریزی توسعه

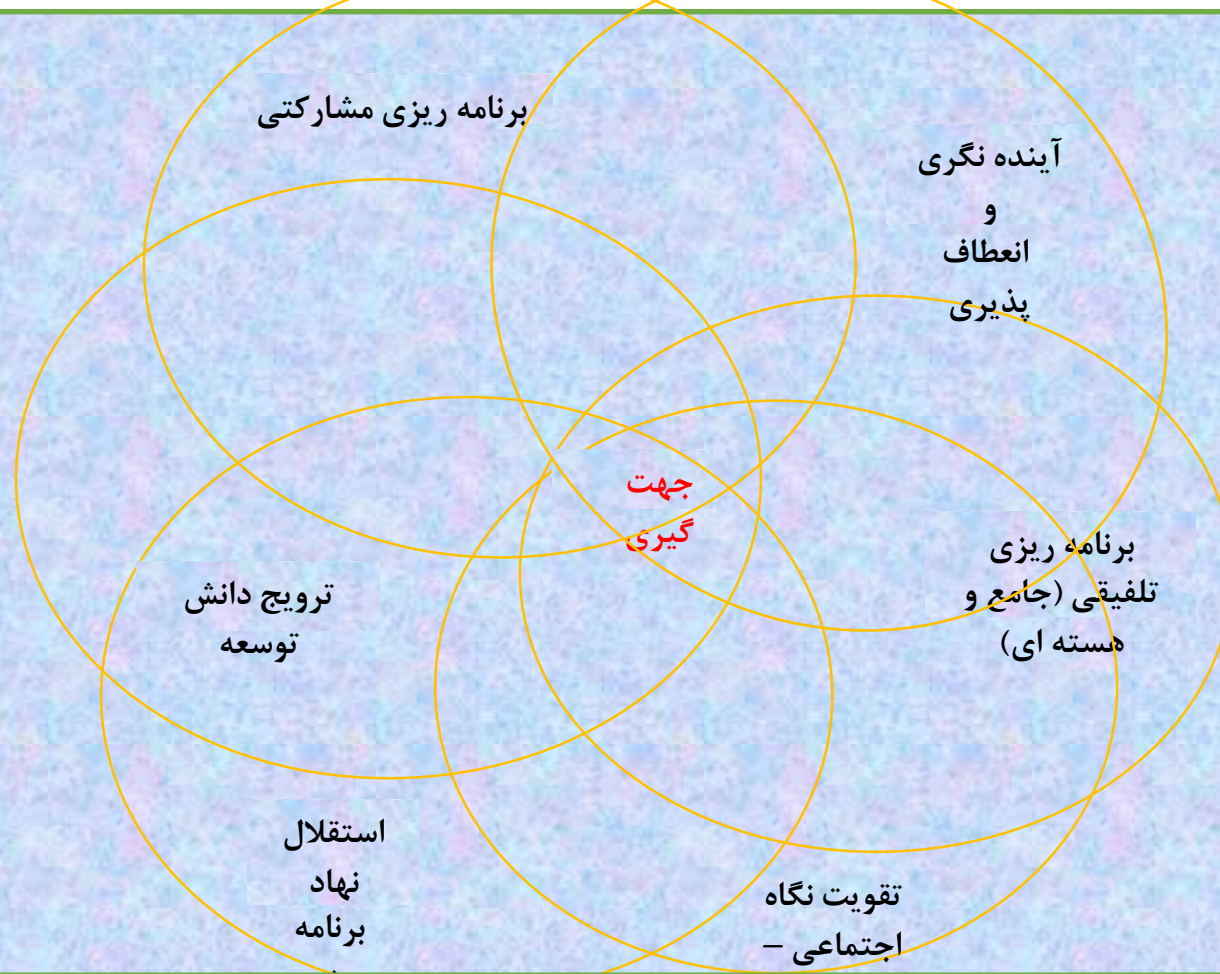
این جهت‌گیری؛ جهتی را در برنامه‌ریزی توسعه هفتم تعریف نمود که بیشتر ماهیت نهادی داشته و تسهیل‌کننده توسعه کشور باشد. همچنین این جهت‌گیری با تأکید بر برقراری حکمروایی مطلوب و تحقق شاخص‌های آن به عنوان هم‌هدف توسعه و هم‌ابزار توسعه مطرح شده است

جهت‌گیری ۷: تقویت سرمایه انسانی و اجتماعی کشور با تاکید بر ارتقاء کیفی نظام آموزشی و کاهش آسیب‌های اجتماعی

این جهت‌گیری بر این تاکید دارد که برنامه‌ریزی توسعه الزاماً ماهیت اقتصادی نداشته و در تدوین برنامه‌های توسعه باید از تاکید صرف بر جنبه اقتصادی باید پرهیز نمود. در واقع یک برنامه‌ریزی توسعه مطلوب علاوه بر اینکه باید به دنبال تحقق ارتقاء کمی و کیفی شاخص‌های کلان اقتصادی باشد باید به این مضامین نیز توجه داشته باشد.

جهت‌گیری ۸: بازاندیشی و تحول در نظام برنامه‌ریزی رایج کشور از حیث ساختاری و محتوایی و کارآمدی فرآیند برنامه‌ریزی توسعه در مراحل تهیه، تدوین، اجراء و نظارت

از برهمکنش مضامین مذکور می‌توان چنین برداشت کرد که نظام‌ریزی کشور در تمامی مراحل تهیه و تدوین، تصویب، اجراء و پایش نیازمند بازتعریف و بازاندیشی تا فرآیند جاری تهیه برنامه‌های توسعه مورد بازبینی قرار گیرد.

شناسایی هسته های خط دهنده

عبارت است از کلان پروژه هایی که به منظور رفع یک مانع توسعه و یا تقویت و ایجاد قطب توسعه مد نظر قرار گیرد.

مطالعه فراتحلیل به منظور استخراج هسته های کلیدی

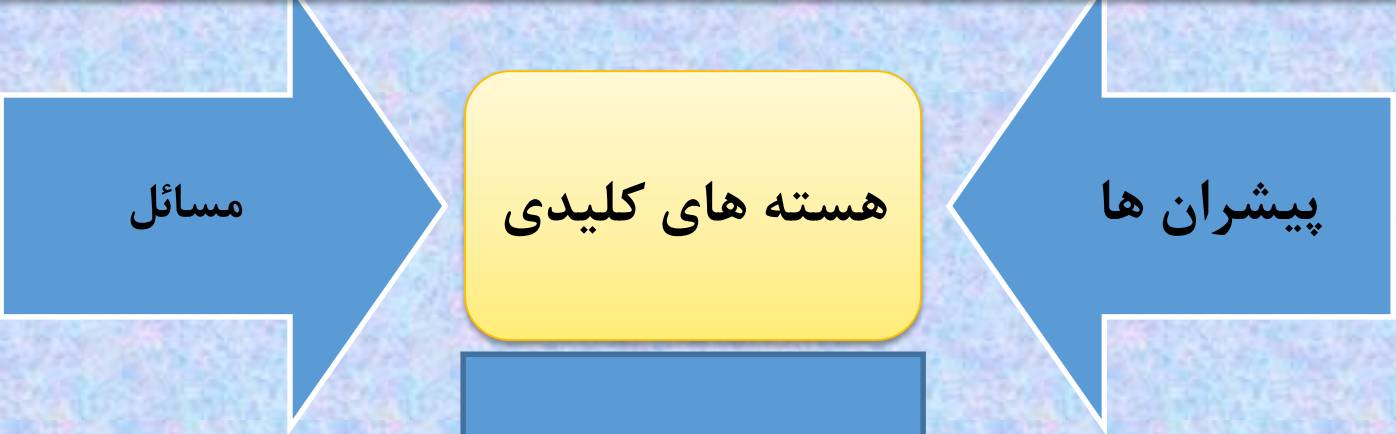
دانشگاه تهران
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

شناسایی هسته‌های کلیدی به منظور تدوین سیاست‌های کلیدی
برنامه هفتم توسعه کشور با رویکرد برنامه ریزی سلاص

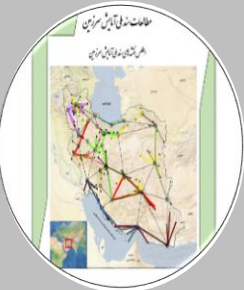
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه پژوهشی آینده‌نگری و فناوری‌های نو
مجموعه گزارش شماره ...

شناسایی هسته های خط دهند سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

- استخراج مسائل
- تدقیق شاخص ها
- اولویت بندی مسائل
- تقسیم مسائل مبتنی بر برنامه هفتم
- شناسایی پیشران ها
- هسته های خط دهنده اولیه
- هسته های خط دهنده نهایی

اسناد و متون مورد استفاده در استخراج مسائل

مطالعات
مرکز
بررسی
های
استراتژیک
۱۳۹۹

مطالعات
مرکز
بررسی
های
استراتژیک
۱۳۹۶

برنامه
ششم
توسعه

گام دوم
انقلاب

نقشه
توسعه
ایران
۱۴۰۰

الگوی
اسلامی
ایرانی
پیشرفت
۱۴۰۰

سند
تحول
۱۴۰۰

استخراج مسائل

ردیف	مسائل	ردیف	مسائل	ردیف	مسائل	ردیف	مسائل
۱	ناکارآمدی ساختار اقتصادی	۱۵	موانع رشد صنایع و معادن	۲۹	ناامنی روانی و اجتماعی	۴۳	عدم تعادل جمعیت و فعالیت در کشور با تأکید بر مناطق مرزی، جزایر راهبردی و سواحل جنوبی
۲	کسری بودجه و عدم پشتیبانی آن از اهداف سیاستی و برنامه ای	۱۶	ناکارآمدی صنعت بیمه	۳۰	چالش های صنایع فرهنگی	۴۴	تمرکزگرایی
۳	رکود اقتصادی	۱۷	ضعف در مدیریت کلان حمل و نقل به ویژه حوزه دریایی	۳۱	تضعیف هویت ایرانی و اسلامی و تغییر سبک زندگی	۴۵	مسکن
۴	وابستگی به درآمد نفت	۱۸	ناکارآمدی سیاست ها و زیرساخت های توسعه گردشگری	۳۲	ضعف باورهای دینی و کاهش معنویت در جامعه	۴۶	حاشیه نشینی و سکونتگاه های غیررسمی
۵	نوسان بازار سرمایه	۱۹	ناترازی تولید و مصرف انرژی	۳۳	مناقشات حقوق زنان	۴۷	پیری جمعیت
۶	موانع تجارت خارجی	۲۰	سهم پایین ایران در بهره‌برداری از منابع مشترک (در حوزه خلیج فارس و دریای عمان و کاسپین)	۳۴	تحریم	۴۸	مهاجرت نخبگان
۷	عدم موفقیت سیاست های خصوصی سازی	۲۱	فقر و نابرابری	۳۵	نظام حکمروایی سنتی	۴۹	مهاجرت روستا- شهری
۸	بحران نظام بانکی	۲۲	فساد	۳۶	ناپایداری سیاسی	۵۰	آثار مخرب ناشی از تغییرات اقلیمی (خشکسالی، ریزگرد، فرسایش خاک، بیابانزایی، سیل و...)
۹	بیکاری	۲۳	کاهش سرمایه اجتماعی	۳۷	ضعف تعاملات سیاسی با جهان	۵۱	تخریب و آلودگی محیط زیست
۱۰	تورم	۲۴	آسیب های اجتماعی (اعتیاد، طلاق...)	۳۸	کم توجهی به شایسته سالاری	۵۲	امنیت غذایی
۱۱	قاچاق و اقتصاد زیرزمینی	۲۵	چالش های نظام آموزشی	۳۹	عدم ثبات سیاست های کلان کشور	۵۳	بحران آب
۱۲	محدودیت در جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی	۲۶	سوء مدیریت بیماری همه گیر (از قبیل کووید ۱۹)	۴۰	حاکمیت نظم و قانون	۵۴	بهره‌برداری بی رویه از منابع و ثروت‌های ملی
۱۳	نظام مالیاتی و عوارض محلی	۲۷	چالش نظام سلامت	۴۱	مکانسیم های مسدود کننده اقتصاد دانش بنیان (آموزش، زیرساخت اطلاعاتی، مشوق های اقتصادی و نهادی و سیستم نوآوری)		
۱۴	قیمت گذاری و محیط کسب و کار	۲۸	افزایش ناامیدی درباره آینده	۴۲	روند کند تحولات فناوری		

تدقیق شاخص‌ها

اولویت بندی مسائل

اولویت	مسائل / معیار	امتیاز	اولویت	مسائل / معیار	امتیاز	اولویت	مسائل / معیار	امتیاز	اولویت	مسائل / معیار	امتیاز
۱	تورم	8676	۱۵	نوسان بازار سرمایه	7686	۲۹	آسیب های اجتماعی (اعتیاد، طلاق...)	7164	۴۳	ضعف در مدیریت کلان، حمل و نقل و بهره‌یژه حوزه دریایی	6543
۲	تحریم	8595	۱۶	مکانسیم های مسدود کننده اقتصاد دانش بنیانی (آموزش، زیرساخت، اطلاعاتی، مشوق های اقتصادی و نهادهای وسیعتر نوآوری)	7686	۳۰	نظام مالیاتی و و طو ترخ، حلحی	7137	۴۴	عدم تکامل جمعیت و فعالیت در کشور با تأکید بر مناطق مرزی و جزایر و راهبردی و سواحل جنوبی	6534
۳	ضعف تعاملات سیلابی با جهان	8541	۱۷	سوء مدیریت دیپلماتی و هماهنگی (از قبیل کووید ۱۹)	7659	۳۱	ناایجابازی سیلابی	7128	۴۵	پیری جمعیت	6525
۴	بحران آب	8316	۱۸	افزایش تالابیدی و دریا و آب بنده	7605	۳۲	ناکارآمدی سیلاب استعدا و زیرساخت های توسعه گردشگری	7056	۴۶	حاشیه نشینی و مسکن تنگناهای غیر رسمی	6345
۵	بیکاری	8163	۱۹	فقر و نابرابری	7533	۳۳	عدم موفقیت سیلاب استعدا و اجزای خصوصی سازی	7002	۴۷	منافسان حقوق زنان	6336
۶	ناکارآمدی ساختار اقتصادی	8145	۲۰	بحران نظام بانکی	7479	۳۴	مهاجرت نخبگان	6984	۴۸	تضعیف هویت ایرانی و اسلامی و تغییر سبک زندگی	6210
۷	حاکمیت نظام و قانون	8145	۲۱	مسکن	7434	۳۵	آثار مخرب ناشی از تغییرات اقلیمی (خشکسالی، زمین لرزه، فرسایش خاک، بیابانزایی، سیل و...)	6975	۴۹	تخریب و آلودگی محیط زیست	6174
۸	کسری بودجه و عدم پشتیبانی آن از اهداف سیلابی و برنامه ای	8001	۲۲	چالش های نظام آووزشی	7380	۳۶	سهم یلین ایران در بهره برداری از منابع مشترک (در حوزه خلیج فارس و دریای عمان و کاسپین)	6894	۵۰	تمرکزگرایی	6165
۹	رکود اقتصادی	8001	۲۳	چالش نظام سلامت	7326	۳۷	بهره برداری بی رویه از منابع و ثروت های ملی	6714	۵۱	چالش های صنایع فرهنگی	5859
۱۰	کاهش سرمایه اجتماعی	7992	۲۴	نامننی روانی و اجتماعی	7317	۳۸	امنیت غذایی	6696	۵۲	ضعف باورهای دینی و نگاه منفویت در جامعه	5832
۱۱	محدودیت در جذب سرمایه یکنگاری داخلی و خارجی	7947	۲۵	عدم ثبات سیلاب استعدا و اجزای کشور	7308	۳۹	وابستگی به درآمد نفت	6669	۵۳	ناکارآمدی صنعت بیمه	5724
۱۲	فساد	7929	۲۶	موانع رشد صنایع و معادن	7272	۴۰	کالچری و اقتصاد زیرزمینی	6660	۵۴	مهاجرت روستا - شهری	5094
۱۳	کم توجهی به شایسته سالاری	7911	۲۷	نظام حکمروایی سنتی	7272	۴۱	قیمت گذاری و محیط کسب و کار	6633			
۱۴	موانع تجارت خارجی	7803	۲۸	روند کند تجاری و فناوری	7245	۴۲	ناترازی تولید و مصرف انرژی	6561			

دسته بندی مسائل مبتنی بر اثرپذیری از برنامه هفتم

ردیف	اثرپذیری مستقیم از برنامه هفتم	اثرپذیری غیر مستقیم از برنامه هفتم	تصمیم گیری در سطح کلان کشور
۱	تورم	حاکمیت نظم و قانون	تحریم
۲	بحران آب	کاهش سرمایه اجتماعی	ضعف تعاملات سیاسی با جهان
۳	بیگاری	محدودیت در جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی	کم توجهی به شایسته سالاری
۴	ناکارآمدی ساختار اقتصادی	فساد	عدم ثبات سیاست های کلان کشور
۵	کسری بودجه و عدم پشتیبانی آن از اهداف سیاستی و برنامه ای	افزایش ناامیدی درباره آینده	نظام حکمروایی سنتی
۶	رکود اقتصادی	ناامنی روانی و اجتماعی	ناپایداری سیاسی
۷	موانع تجارت خارجی	آسیب های اجتماعی (اعتیاد، طلاق...)	مهاجرت نخبگان
۸	نوسان بازار سرمایه	آثار مخرب ناشی از تغییرات اقلیمی (خشکسالی، ریزگرد، فرسایش خاک، بیابانزایی، سیل و...)	سهم پایین ایران در بهره‌برداری از منابع مشترک (در حوزه خلیج فارس و دریای عمان و کاسپین)
۹	مکانسیم های مسدود کننده اقتصاد دانش بنیان (آموزش، زیرساخت اطلاعاتی، مشوق های اقتصادی و نهادی و سیستم نوآوری)	بهره‌برداری بی رویه از منابع و ثروت‌های ملی	پیری جمعیت
۱۰	سوء مدیریت بیماری همه گیر (از قبیل کووید ۱۹)	مهاجرت روستا- شهری	مناقشات حقوق زنان
۱۱	فقر و نابرابری	تضعیف هویت ایرانی و اسلامی و تغییر سبک زندگی	
۱۲	بحران نظام بانکی	ضعف باورهای دینی و کاهش معنویت در جامعه	
۱۳	مسکن		
۱۴	چالش های نظام آموزشی		
۱۵	چالش نظام سلامت		
۱۶	موانع رشد صنایع و معادن		

شناسایی پیشران ها

رتبه	پیشران /عامل	رتبه	پیشران /عامل	رتبه	پیشران /عامل	رتبه	پیشران /عامل
۱	مدیریت منابع طبیعی و محیط زیستی	۲۶	تحولات بخش کشاورزی	۵۱	نقش بخش خصوصی در اقتصاد کشور	۷۶	رویکردها و سیاست های بخش گردشگری
۲	سرمایه اجتماعی	۲۷	رسانه ها و فضای مجازی	۵۲	سرمایه انسانی	۷۷	دولت الکترونیک و هوشمندسازی
۳	تحولات فناوری	۲۸	الگوی مصرف	۵۳	نهاد خانواده	۷۸	سطح دانش و تحصیلات (تحصیلات تکمیلی)
۴	زیرساخت و شبکه های حمل و نقلی	۲۹	رکود یا رونق اقتصادی	۵۴	هویت اجتماعی	۷۹	قوانین و مقررات
۵	جذب سرمایه گذاری	۳۰	اقتصاد دانش بنیان	۵۵	تشکل ها و سازمان های مردم نهاد (سمن ها)	۸۰	شفافیت، مسئولیت پذیری و پاسخگویی ارکان مدیریت
۶	نظام مدیریت و بهره برداری منابع آب	۳۱	توسعه فناوریانه	۵۶	قطبی شدن جامعه	۸۱	حکمروابی
۷	سبک زندگی	۳۲	اختلافات و نزاع درون حاکمیتی	۵۷	صنایع نفت و گاز	۸۲	بعد خانوار
۸	تغییرات اقلیمی	۳۳	جایگاه زنان در اجتماع	۵۸	تورم	۸۳	امنیت اجتماعی
۹	تعاملات و روابط بین المللی	۳۴	صادرات، واردات و بازرگانی	۵۹	اقتصاد غیر رسمی	۸۴	اخلاق عمومی
۱۰	نرخ رشد جمعیت	۳۵	فضای کسب و کار	۶۰	فساد مالی و اداری	۸۵	حقوق شهروندی
۱۱	توسعه انرژی های پاک و نو	۳۶	توسعه خدمات عمومی و امکانات زیربنایی	۶۱	تحولات و تغییرات سیاسی کشور	۸۶	کالایی شدن
۱۲	ساختار و سازمان فضایی متوازن و متعادل	۳۷	زیرساخت ها و منابع تولید انرژی	۶۲	بازارک و جایگاه مردم در نظام مدیریتی و سیاست	۸۷	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی
۱۳	مهاجرت	۳۸	توسعه آموزش عالی	۶۳	جریان های دانشی و فرار مغزها	۸۸	قدرت های اقتصادی نوظهور
۱۴	نرخ اشتغال	۳۹	تحریم	۶۴	الگوی معیشت مردم	۸۹	سطح درآمد سرانه
۱۵	تمرکز گرایی	۴۰	توازن جمعیت	۶۵	کسری بودجه دولت	۹۰	توسعه بخش خدمات در اقتصاد
۱۶	تهدیدات امنیتی	۴۱	جهانی شدن	۶۶	بهره وری نیروی کار و سرمایه	۹۱	بحران صندوق بازنشستگی
۱۷	اطاعات و مبادلات اقتصادی و تجاری بین المللی	۴۲	گسترش تروریسم در منطقه	۶۷	بحران نظام بانکی	۹۲	ارتقاء دانش و مهارت صاحبان مشاغل و نیروی کار
۱۸	بحران آب و خشکسالی	۴۳	میزان وابستگی درآمد دولت به اقتصاد نفتی	۶۸	بسترهای لازم برای توسعه صنایع	۹۳	سیاست های بازآفرینی و نوسازی شهری
۱۹	تحولات سیاسی منطقه ای و بین المللی	۴۴	ثبات اقتصادی	۶۹	توان رقابت پذیری بین المللی	۹۴	مدیریت منابع انرژی
۲۰	پنجره جمعیتی	۴۵	ناهنجاری های ساختاری اقتصاد ایران	۷۰	وضعیت ترانزیت و نظام گمرکی	۹۵	مهارت و دانش جمعیت
۲۱	بهداشت و سلامت جامعه	۴۶	کریدور های حمل و نقل ملی و بین المللی	۷۱	توسعه صنایع نوین	۹۶	نظارت و ارزیابی عملکرد دستگاه های اجرایی
۲۲	نسبت شهر نشینی	۴۷	ساختار سنی و جنسی جمعیت	۷۲	سکونتگاه های غیررسمی و حاشیه نشینی	۹۷	بوروکراسی اداری
۲۳	تحولات و سیاست گذاری های کلان جمعیتی	۴۸	فردگرایی	۷۳	مدهای حمل و نقل بار و مسافر	۹۸	سیاست های کلان و نحوه سیاست گذاری
۲۴	عدالت اجتماعی	۴۹	امید به زندگی	۷۴	اصلاح الگوی مصرف انرژی	۹۹	رفاه اجتماعی
۲۵	قومیت گرایی	۵۰	امید اجتماعی (انزوای اجتماعی)	۷۵	خدمات و زیرساخت های صنعت گردشگری	۱۰۰	مرجعیت اجتماعی (گروه های مرجع)

هسته های خط دهنده

پیشران هایی که به چند مسئله پاسخ می گویند و تاثیر هم افزا با دیگر پیشران ها دارند؛ به عنوان هسته های کلیدی انتخاب شده اند.

احصاء هسته های خط دهنده اولیه	
توسعه بخش خدمات در اقتصاد	مدیریت منابع طبیعی و محیط زیستی
ارتقاء دانش و مهارت صاحبان مشاغل و نیروی کار	تحوالات فناوری
سیاست های بازآفرینی و نوسازی شهری	زیرساخت و شبکه های حمل و نقلی
مدیریت منابع انرژی	توسعه انرژی های پاک و نو
مهارت و دانش جمعیت	ساختار و سازمان فضایی متوازن و متعادل
نظارت و ارزیابی عملکرد دستگاه های اجرایی	اقتصاد دانش بنیان
بوروکراسی اداری	فضای کسب و کار
بدهی دولت	زیرساخت ها و منابع تولید انرژی
بیمه و خدمات مالی	نقش بخش خصوصی در اقتصاد کشور
نرخ رشد اقتصادی کشور	بهره وری نیروی کار و سرمایه
هدفمندی یارانه ها	بسترهای لازم برای توسعه صنایع
اقتصاد مقاومتی	توان رقابت پذیری بین المللی
روند تخلیه سکونتگاه های کوچک و مرزی	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی

هسته های کلیدی منتخب

ایجاد زیرساخت و شبکه های حمل و نقلی	نفوذ فناوری با محوریت اقتصاد دانش بنیان
بهبود فضای کسب و کار	افزایش توان رقابت پذیری بین المللی
زیرساخت ها و منابع تولید انرژی با تاکید بر انرژی های پاک و نو	تقویت اقتصاد دریامحور با تاکید بر منطقه مکران
ایجاد بسترهای لازم برای توسعه صنایع	رونق گردشگری
توسعه بخش خدمات در اقتصاد	جذب سرمایه گذاری
بهره وری نیروی کار و سرمایه	مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست

گفتمان خبرگانی

سلسله نشست های علمی-تخصصی مرتبط با برنامه هفتم توسعه

ردیف	عنوان نشست
۱	اقتصاد دیجیتال: بلاک چین؛ کاربردها در برنامه ریزی با تأکید بر کاربردهای بلاک چین در برنامه ششم و درس هایی برای برنامه هفتم توسعه
۲	بایسته های نظام برنامه ریزی کشور در آستانه تدوین برنامه هفتم توسعه
۳	الزامات برنامه ریزی منطقه ای در آستانه تدوین برنامه هفتم توسعه
۴	رویکردها، روش ها و تجارب موفق برنامه ریزی
۵	مروری بر آسیب ها و چالش های برنامه ریزی توسعه در ایران، بازخوانی تجربه برنامه اقتصاد مقاومتی و جهش تولید
۶	شناسایی رویکرد مناسب در تدوین برنامه هفتم توسعه
۷	شناسایی رویکرد مناسب در تدوین برنامه هفتم توسعه (۲)
۸	بررسی رابطه آمایش سرزمین و برنامه هفتم توسعه
۹	اقتصاد دریا محور سکوی رشد و توسعه
۱۰	نوآوری و دانش بنیانی در تدوین برنامه هفتم توسعه
۱۱	برنامه ریزی مسئله محور و برنامه هفتم توسعه
۱۲	درس آموخته ها و دلالت های تجربیات داخلی و خارجی برای برنامه هفتم توسعه

نشست های علمی - تخصصی مرتبط با برنامه هفتم توسعه

اقتصاد دیجیتال، بلاک چین، کاربردها در برنامه ریزی

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر امیر امینی

موضوع: کاربرد بلاک چین و ارز دیجیتال در اقتصاد دیجیتال

بایسته های نظام برنامه ریزی کشور

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر کیموش شتریان

موضوع: چالش های برنامه ریزی در اقتصاد دیجیتال

الزامات برنامه ریزی منطقه ای در آستانه تدوین برنامه هفتم توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر ناصر باقری

موضوع: الزامات برنامه ریزی منطقه ای در آستانه تدوین برنامه هفتم توسعه

نوآوری و دانش بنیان در تدوین برنامه هفتم توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر ابوالفضل باستانی

موضوع: نوآوری و دانش بنیان در تدوین برنامه هفتم توسعه

رولگرد مشاوران در تدوین برنامه ریزی

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر امیر امینی

موضوع: رولگرد مشاوران در تدوین برنامه ریزی

برنامه ریزی توسعه در ایران

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر کیموش شتریان

موضوع: برنامه ریزی توسعه در ایران

تدوین برنامه هفتم توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر ناصر باقری

موضوع: تدوین برنامه هفتم توسعه

درس آموخته ها و دلالت های تجربیات داخلی و خارجی برای برنامه هفتم توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر ناصر باقری

موضوع: درس آموخته ها و دلالت های تجربیات داخلی و خارجی

تدوین برنامه هفتم توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر امیر باقری

موضوع: تدوین برنامه هفتم توسعه

بررسی رابطه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر احمد صفینی

موضوع: بررسی رابطه

اقتصاد دیجیتال محور سکوئی رشد و توسعه

پنجشنبه ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ ساعت ۱۰ الی ۱۲

مکان: سالن کنفرانس مجازی مرکز برنامه ریزی و توسعه کشور

مدرس علمی: دکتر حسین بیگ محمدی

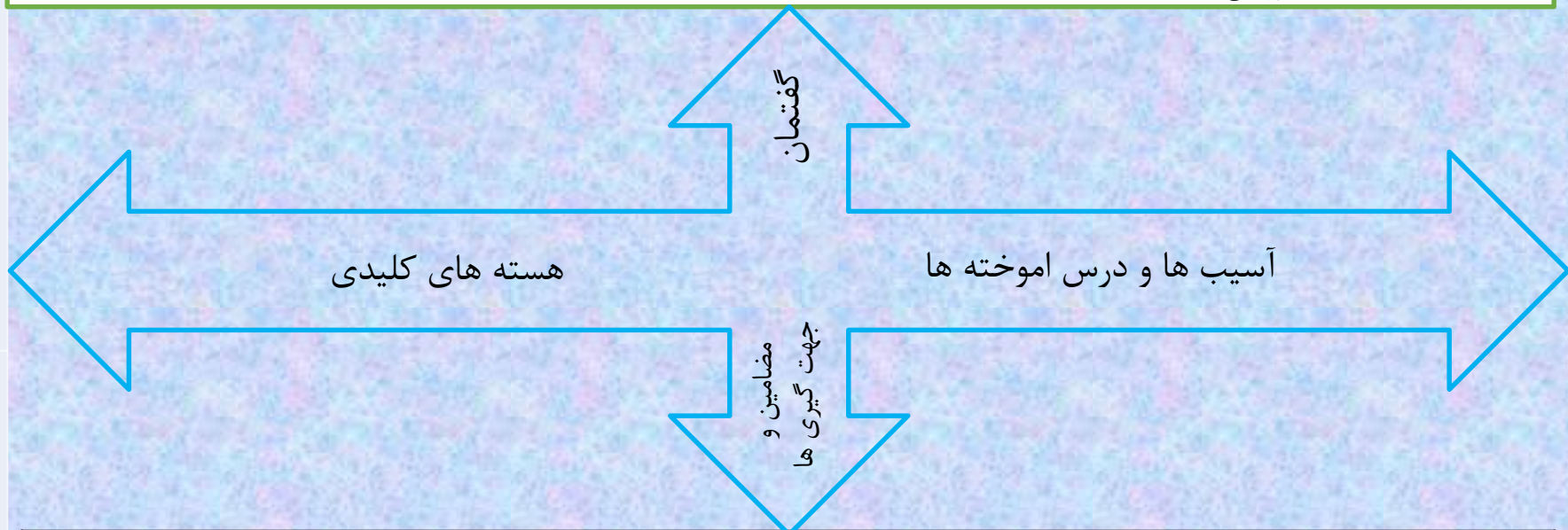
موضوع: اقتصاد دیجیتال محور سکوئی رشد و توسعه

مهم ترین محورهای مورد تاکید

- توجه به رویکرد برنامه ریزی هسته های خط دهنده و رویکرد مسئله محوری
- هم سویی سیاست های برنامه هفتم توسعه با سند ملی آمایش سرزمین
- توجه به توسعه مکان محور با تاکید بر دریامحوری در برنامه هفتم توسعه
- توجه به نظام نوآوری مبتنی بر حل مسئله
- لزوم توجه به مسائل کلان اجتماعی-فنی و زیست-محیطی در جامعه مبتنی بر رویکرد نظام نوآوری
- توجه به اقتصاد دانش بنیان در رویکرد برنامه ریزی مسئله محور
- توجه به برنامه ریزی یکپارچه نگر، مبتنی بر اولویت ها و پیشران های توسعه
- اقتصاد دیجیتال و کاربرد آن در برنامه ریزی
- توجه به رهیافت آینده پژوهی

فرجام سخن

- توجه به رویکرد برنامه ریزی هسته های خط دهنده و رویکرد مسئله محوری
- هم سویی سیاست‌های برنامه هفتم توسعه با سند ملی آمایش سرزمین
- توجه به توسعه مکان محور با تاکید بر دریا محوری در برنامه هفتم توسعه
- توجه به نظام نوآوری مبتنی بر حل مسئله
- لزوم توجه به مسائل کلان اجتماعی-فنی و زیست-محیطی در جامعه مبتنی بر رویکرد نظام نوآوری
- توجه به اقتصاد دانش بنیان در رویکرد برنامه ریزی مسئله محور
- توجه به برنامه ریزی یکپارچه نگر، مبتنی بر اولویت‌ها و پیشران‌های توسعه
- اقتصاد دیجیتال و کاربرد آن در برنامه ریزی
- توجه به رهیافت آینده پژوهی

تمرکز دایمی - رعایت اصول آمایش سرزمین - برنامه ریزی توسعه منطقه‌ای
تقویت نگاه منطقه‌ای و توجه به جنبه فضایی توسعه در برنامه ریزی توسعه کشور
سازگاری با کم‌آب - پایداری منابع طبیعی
تناسب ظرفیت‌های زیست‌محیطی با برنامه‌های توسعه‌ای و اقدامات عمرانی و جلوگیری از تخریب منابع طبیعی
عدالت اجتماعی، مقابله با فقر، تامین اجتماعی و توسعه روستایی و مناطق محروم
ایجاد و تحقق عدالت اجتماعی با تاکید بر کاهش فقر، تامین اجتماعی و توجه به مناطق کم‌برخوردار و روستایی
اصلاح ساختار اداری - اجرائی، مقابله با فساد و تحقق نظام پاداش دهی بهینه، تقویت بخش غیردولتی در اقتصاد و کوچکی و چابکی دولت
تحول در ساختار اجرائی - اداری کشور و نهادسازی بهینه مبتنی بر کارآمدی و چابکی دولت و نظام پاداش دهی عادلانه
مشارکت پایدار، تحقق نظام تدبیر توسعه‌گرا، نهادینه شدن تصمیم‌سازی شبکه‌ای و ایجاد هم افزایی و اجماع و برقراری حکمرانی مطلوب
تعریف نظام تدبیر توسعه‌گرا، تحقق حکمروایی شبکه‌ای و تقویت نقش آفرینی بازیگران و ذی‌نفعان در نظام برنامه ریزی توسعه
افزایش سرمایه اجتماعی، افزایش سرمایه انسانی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، ارتقاء کیفی نظام آموزش
تقویت سرمایه انسانی و اجتماعی کشور با تاکید بر ارتقاء نظام آموزشی و کاهش آسیب‌های اجتماعی
مقابله با تورم و بیکاری، رشد اقتصادی، ارتقاء سطح تولید، اصلاح نظام مالیاتی، افزایش بهره‌وری و تقویت اقتصاد دانش بنیان
ایجاد زمینه رشد اقتصادی پایدار با اصلاح ساختار تولید و افزایش بهره‌وری با تاکید بر تقویت اقتصاد دانش بنیان
تلفیق برنامه ریزی جامع با برنامه ریزی هسته‌ای، تقویت نگاه اجتماعی - فرهنگی در تدوین برنامه توسعه، ترویج دانش توسعه، استقلال نهاد برنامه ریزی و عدم دخالت غیر کارشناسی، آمار و اطلاعات مناسب، مشارکت پایدار بواسطه شبکه ذی نفعان و اندیشمندان برنامه ریزی و آینده‌نگری و انعطاف پذیری
بازاندیشی و تحول در نظام برنامه ریزی رایج کشور از حیث ساختاری و محتوایی و کارآمدی فرآیند برنامه ریزی توسعه در مراحل تهیه، تدوین، اجراء و نظارت

مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست

جذب سرمایه گذاری

رونق گردشگری

بهره وری نیروی کار و سرمایه

توسعه بخش خدمات در اقتصاد

ایجاد بسترهای لازم برای توسعه صنایع

زیرساخت‌ها و منابع تولید انرژی با تاکید بر انرژی های پاک و نو

بهبود فضای کسب و کار

ایجاد زیرساخت و شبکه های حمل و نقلی

نقوذ فناوری با محوریت اقتصاد دانش بنیان

افزایش توان رقابت پذیری بین المللی

تقویت اقتصاد دریا محور با تاکید بر منطقه مکران

هسته های کلیدی منتخب

مهم‌ترین اصول و ویژگی‌های تدوین سیاست‌های کلی

- ❖ محوریت رشد اقتصادی پایدار و فراگیر
- ❖ جایگزینی سیاست‌گذاری مسأله محور و مأموریت‌گرا به جای برنامه جامع
- ❖ در نظر داشتن عدم قطعیت‌های فضای بین‌المللی نظیر؛ ابهام در تحریم‌های بین‌المللی، عدم اطمینان فضای اقتصادی و اجتماعی پسا کرونا و محدودیت منابع مالی بر آینده سیاست‌گذاری توسعه در کشور
- ❖ تأکید بر اصلی‌ترین مسائل و چالش‌های موجود کشور و پیشران‌های اصلی توسعه کشور
- ❖ اولویت و امکان تحقق داشتن
- ❖ پررنگ شدن نگاه فضایی - آمایشی و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری منطقه‌ای
- ❖ مقبولیت و توافق عمومی
- ❖ همسو با دغدغه‌های دولت

محورهای اصلی تدوین سیاست

رشد اقتصادی فراگیر و پایدار

توازن و تعادل سرزمینی

توسعه اجتماعی و باز توزیع عادلانه منافع

الزامات نهادی توسعه

چرخش تحولی نظام برنامه‌ریزی

